Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)

20. september 2018 *

»Præjudiciel forelæggelse – samarbejde om civilretlige spørgsmål – Haagerprotokollen om, hvilken lov der finder anvendelse på underholdspligt – artikel 4, stk. 3 – anmodning om underholdsbidrag indgivet af den bidragsberettigede ved den kompetente myndighed i den stat, på hvis område den bidragspligtige har sit sædvanlige opholdssted – afgørelse, som har fået retskraft – senere anmodning, der indgives af den bidragspligtige ved samme myndighed om nedsættelse af det fastsatte underholdsbidrag – den bidragsberettigedes fremmøde – fastlæggelse af den lov, der finder anvendelse«

I sag C-214/17,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Oberster Gerichtshof (øverste domstol, Østrig) ved afgørelse af 28. marts 2017, indgået til Domstolen den 25. april 2017, i sagen

Alexander Mölk

mod

Valentina Mölk,

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, C.G. Fernlund (refererende dommer), og dommerne S. Rodin og E. Regan,

generaladvokat: M. Szpunar,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– Alexander Mölk ved Rechtsanwalt L. Lorenz,

– den portugisiske regering ved L. Inez Fernandes, M. Figueiredo og M. Cancela Carvalho, som befuldmægtigede,

– Europa-Kommissionen ved M. Wilderspin og M. Heller, som befuldmægtigede,

* Processprog: tysk.

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 2. maj 2018,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 4, stk. 3, i Haagerprotokollen af 23. november 2007 om, hvilken lov der finder anvendelse på underholdspligt, godkendt på Det Europæiske Fællesskabs vegne ved Rådets afgørelse 2009/941/EF af 30. november 2009 (EUT 2009, L 331, s. 17, herefter »Haagerprotokollen«).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Alexander Mölk og hans datter, Valentina Mölk, vedrørende underholdsbidrag.

Retsforskrifter

Haagerprotokollen

3 Haagerprotokollens artikel 3 med overskriften »Generel lovvalgsregel« bestemmer:

»1. Underholdspligt er undergivet loven i den stat, hvor den bidragsberettigede har sit sædvanlige opholdssted, medmindre denne protokol indeholder andre bestemmelser.

2. Hvis den bidragsberettigede skifter sædvanligt opholdssted, finder loven i den nye opholdsstat anvendelse fra det øjeblik, hvor skiftet finder sted.«

4 Denne protokols artikel 4 med overskriften »Særlige regler til fordel for visse bidragsberettigede« fastsætter:

»1. Følgende bestemmelser finder anvendelse på underholdspligt:

a) som forældre har over for deres børn

[…]

2. Hvis den bidragsberettigede i medfør af den lov, som er omhandlet i artikel 3, ikke kan opnå underholdsbidrag fra den bidragspligtige, finder domstolslandets lov anvendelse.

3. Uanset artikel 3 finder domstolslandets lov anvendelse, hvis den bidragsberettigede har indbragt sagen for den kompetente myndighed i den stat, på hvis område den bidragspligtige har sit sædvanlige opholdssted. Hvis den bistandsberettigede i medfør af denne lov ikke kan opnå underholdsbidrag fra den bidragspligtige, finder loven i den stat, på hvis område den bistandsberettigede har sit sædvanlige opholdssted, dog anvendelse.

[…]«

5 Det bestemmes i nævnte protokols artikel 7 med overskriften »Udpegelse af den lov, der skal anvendes med henblik på en bestemt sag«:

»1. Uanset bestemmelserne i artikel 3-6 kan den bistandsberettigede og den bistandspligtige alene med henblik på en bestemt sag i en given stat udtrykkeligt udpege denne stats lov som den lov, der skal finde anvendelse på underholdspligten.

2. En udpegelse foretaget inden sagens anlæg skal ske ved en aftale underskrevet af begge parter, som er skriftlig eller registreret på et hvilket som helst medie, således at oplysningerne er tilgængelige med henblik på senere brug.«

6 Samme protokols artikel 8 med overskriften »Udpegelse af den lov, der skal anvendes«, har følgende ordlyd:

»1. Uanset bestemmelserne i artikel 3-6 kan den bistandsberettigede og den bistandspligtige til enhver tid udpege en af følgende love som den, der skal finde anvendelse på en underholdspligt:

[…]

b) loven i den stat, på hvis område en af parterne har sit sædvanlige opholdssted på tidspunktet for udpegelsen

[…]

3. Stk. 1 finder ikke anvendelse på underholdspligt, der vedrører en person under 18 år eller en voksen, der på grund af svækkede eller utilstrækkelige åndsevner ikke er i stand til at varetage sine interesser.

4. Uanset parternes lovvalg i medfør af stk. 1 afgøres spørgsmålet om, hvorvidt den bistandsberettigede kan give afkald på sin ret til underholdsbidrag, efter loven i den stat, på hvis område den bistandsberettigede havde sit sædvanlige opholdssted på tidspunktet for udpegelsen.

5. Medmindre parterne på tidspunktet for lovvalget var fuldt informeret om og klar over konsekvenserne af deres valg, finder den af parterne valgte lov ikke anvendelse, når anvendelsen af pågældende lov ville føre til klart uretfærdige eller urimelige konsekvenser for en af parterne.«

Forordning (EF) nr. 4/2009

7 Rådets forordning (EF) nr. 4/2009 af 18. december 2008 om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og samarbejde vedrørende underholdspligt (EUT 2009, L 7, s. 1) fastsætter i artikel 1 med overskriften »Anvendelsesområde«:

»Denne forordning finder anvendelse på underholdspligt, der udspringer af et familieforhold, slægtskab, ægteskab eller svogerskab.

[…]«

8 Denne forordnings artikel 3 med overskriften »Generelle bestemmelser« fastsætter:

»De myndigheder, der er kompetente med hensyn til underholdspligt i medlemsstaterne, er:

a) retten på det sted, hvor sagsøgte har sin sædvanlige bopæl, eller

b) retten på det sted, hvor den bidragsberettigede har sin sædvanlige bopæl, […]

[…]«

9 Det følger af nævnte forordnings artikel 5 med overskriften »Kompetence baseret på sagsøgtes fremmøde«:

»For så vidt en ret i en medlemsstat ikke allerede er kompetent i medfør af andre bestemmelser i denne forordning, bliver den kompetent, når sagsøgte giver møde for den. Denne regel finder ikke anvendelse, såfremt sagsøgte giver møde for at bestride rettens kompetence.«

10 Samme forordnings artikel 15 med overskriften »Fastlæggelse af, hvilken lov der skal anvendes« har følgende ordlyd:

»Den lov, der skal anvendes på underholdspligt, fastlægges i overensstemmelse med [Haagerprotokollen], i de medlemsstater, der er bundet af dette instrument.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

11 Alexander Mölk har sædvanligt opholdssted i Østrig, mens hans datter, Valentina Mölk, har sit sædvanlige opholdssted i Italien.

12 I henhold til kendelse afsagt af Bezirksgericht Innsbruck (distriktsdomstolen i Innsbruck, Østrig) af 10. oktober 2014 har Alexander Mölk pligt til at betale et månedligt underholdsbidrag til Valentina Mölk.

13 Denne kendelse blev afsagt ved anvendelse af østrigsk ret efter en anmodning om underholdsbidrag indgivet af den bidragsberettigede, Valentina Mölk, ved nævnte retsinstans i overensstemmelse med Haagerprotokollens artikel 4, stk. 3.

14 I 2015 anmodede Alexander Mölk Bezirksgericht Innsbruck (distriktsdomstolen i Innsbruck) om at nedsætte nævnte underholdsbidrag fra den 1. februar 2015, idet hans nettoindtægt var blevet reduceret. Valentina Mölk nedlagde påstand om, at anmodningen om nedsættelse ikke blev taget til følge.

15 Ved kendelse af 11. december 2015 gav Bezirksgericht Innsbruck (distriktsdomstolen i Innsbruck) ved anvendelse af italiensk ret ikke Alexander Mölk medhold i hans anmodning. Ifølge denne ret var anmodningen i henhold til Haagerprotokollens artikel 3, stk. 1, undergivet italiensk ret, idet Valentina Mölks sædvanlige opholdssted var i Italien på datoen for anmodningen.

16 Ved kendelse af 9. marts 2016 stadfæstede Landesgericht Innsbruck (den regionale domstol i Innsbruck, Østrig), efter appel, afgørelsen fra Bezirksgericht Innsbruck (distriktsdomstolen i Innsbruck), men foretog dog sin bedømmelse efter østrigsk ret.

17 Denne appelinstans fandt, at når begge parters sædvanlige opholdssted er uændret, kunne der ikke ske et andet lovvalg end det, der var anvendt i kendelsen fra Bezirksgericht Innsbruck (distriktsdomstolen i Innsbruck) af 10. oktober 2014, alene fordi den bidragspligtige havde fremsat en anmodning om nedsættelse af det pågældende underholdsbidrag blot få måneder efter afsigelsen af nævnte kendelse, som var blevet retskraftig.

18 Alexander Mölk har iværksat appel ved den forelæggende ret med påstand om, at der træffes afgørelse om underholdsbidraget efter italiensk ret. Han har gjort gældende, at såfremt denne lov anvendes korrekt, ville hans anmodning skulle imødekommes.

19 Den forelæggende ret er i tvivl om, hvilken lov der finder anvendelse i en situation som den i hovedsagen omhandlede, idet den har anført, at der er to modstridende tilgange i den juridiske litteratur.

20 Ifølge den første tilgang er den lov, der i henhold til Haagerprotokollens artikel 3 finder anvendelse, loven i den stat, hvor den bidragsberettigede har sit sædvanlige opholdssted, selv om denne lov ikke er loven i den stat, hvor den myndighed, der har truffet den oprindelige afgørelse om underhold, er beliggende.

21 Ifølge den anden tilgang er det den lov, der allerede er blevet anvendt vedrørende underholdspligt, der skal finde anvendelse på en anmodning om omgørelse af en national afgørelse eller en anerkendt udenlandsk afgørelse.

22 På denne baggrund har Oberster Gerichtshof (øverste domstol, Østrig) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal [Haagerprotokollens] artikel 4, stk. 3, sammenholdt med artikel 3 […], fortolkes således, at en anmodning fra en bidragspligtig om nedsættelse af et retskraftigt fastsat underholdsbidrag som følge af ændrede indtægtsforhold ligeledes er undergivet loven i den stat, hvor den bidragsberettigede har sit sædvanlige opholdssted, såfremt det underholdsbidrag, der hidtil har skullet betales, i henhold til [Haagerprotokollens] artikel 4, stk. 3, […], efter dennes anmodning var blevet fastsat af retten i overensstemmelse med loven i den stat, hvor den bidragspligtige uændret har sit sædvanlige opholdssted?

2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende:

Skal [Haagerprotokollens] artikel 4, stk. 3, […], fortolkes således, at den bidragsberettigede ligeledes har »indbragt sagen« for den kompetente myndighed i den stat, på hvis område den bidragspligtige har sit sædvanlige opholdssted, når den berettigede giver møde under en sag, som den bidragspligtige har indbragt for denne myndighed, i den forstand, hvori dette udtryk anvendes i artikel 5 i [forordning nr. 4/2009], ved at fremsætte indsigelse under sagen?«

Om de præjudicielle spørgsmål

23 Det bemærkes indledningsvis, at Domstolen har kompetence til at fortolke Haagerprotokollen (dom af 7.6.2018, KP, C-83/17, EU:C:2018:408, præmis 25).

Det første spørgsmål

24 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om Haagerprotokollens artikel 4, stk. 3, skal fortolkes således, at det følger af en situation som den i hovedsagen omhandlede, hvor det underholdsbidrag, der skal betales – på anmodning af den bidragsberettigede og i medfør af denne artikel 4, stk. 3, efter at domstolslandets lov er blevet udpeget i overensstemmelse med denne bestemmelse – er blevet fastsat ved en afgørelse, som har fået retskraft, at den nævnte lov finder anvendelse på en senere anmodning indgivet af den bidragspligtige ved den kompetente myndighed i den stat, hvor vedkommende har sit sædvanlige opholdssted, over for den bidragsberettigede med henblik på at nedsætte dette underholdsbidrag.

25 Det følger af Haagerprotokollens artikel 4, stk. 3, at domstolslandets lov finder anvendelse, uanset protokollens artikel 3, på den bidragsberettigedes initiativ, når den pågældende, således som det er tilfældet med Valentina Mölk i hovedsagen, har fremsat sit krav ved den kompetente myndighed i den stat, på hvis område den bidragspligtige har sit sædvanlige opholdssted.

26 Spørgsmålet er, om denne artikel 4, stk. 3, selv om ordlyden af denne bestemmelse ikke udtrykkeligt fastsætter det, fortsat har virkning, når den bidragspligtige, således som det er tilfældet med Alexander Mölk i hovedsagen, indbringer et senere krav for samme myndighed, således at den lov, der tidligere er udpeget, ligeledes finder anvendelse på den nye sag.

27 For at besvare dette spørgsmål skal Haagerprotokollens artikel 4, stk. 3, fortolkes under hensyntagen ikke alene til dens ordlyd, men også til den sammenhæng, hvori bestemmelsen indgår, og de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af.

28 Med hensyn til den sammenhæng, hvori Haagerprotokollens artikel 4, stk. 3, indgår, bemærkes, at denne bestemmelse indgår i et system af tilknytningsregler, der er indført af denne protokol, der som hovedregel i henhold til nævnte protokols artikel 3 fastsætter, at det er loven i den stat, hvor den bidragsberettigede har sædvanligt opholdssted, der finder anvendelse. Ophavsmændene til Haagerprotokollen har ment, at denne lov havde den tætteste forbindelse til den bidragsberettigedes situation og således forekom at være den mest velegnede til at regulere de konkrete problemer, som den bidragsberettigede kan støde på (dom af 7.6.2018, KP, C-83/17, EU:C:2018:408, præmis 42).

29 Haagerprotokollens artikel 4 indeholder særlige regler til fordel for visse bidragsberettigede vedrørende bl.a. forpligtelser, som forældre har over for deres børn, der finder anvendelse subsidiært. Stk. 2 i denne artikel 4 fastsætter således, at hvis den bidragsberettigede i medfør af den i henhold til denne protokols artikel 3 først udpegede lov ikke kan opnå underholdsbidrag fra den bidragspligtige, finder domstolslandets lov anvendelse.

30 Haagerprotokollens artikel 4, stk. 3, er en fravigelse af den regel, der er fastsat i denne protokol og nævnt i nærværende doms præmis 28, hvorefter den kompetente myndighed principalt anvender loven i den stat, på hvis område den bistandsberettigede har sit sædvanlige opholdssted. Denne artikel 4, stk. 3, vender om på de tilknytningskriterier, der er fastsat i nævnte protokols artikel 3 og artikel 4, stk. 2, ved at udpege domstolslandets lov som den primære lov, når den bidragsberettigede har indbragt sagen for den kompetente myndighed i den stat, hvor den bidragspligtige har sit sædvanlige opholdssted (dom af 7.6.2018, KP, C-83/17, EU:C:2018:408, præmis 44), og subsidiært loven i den stat, på hvis område den bistandsberettigede har sit sædvanlige opholdssted, hvis denne bistandsberettigede i medfør af domstolslandets lov ikke kan opnå underholdsbidrag fra den bidragspligtige.

31 Ved at fastsætte, at domstolslandets lov kan finde anvendelse som den primære lov i stedet for loven i den stat, hvor den bidragsberettigede har sit sædvanlige opholdssted, giver Haagerprotokollen den bidragsberettigede mulighed for indirekte at vælge den første af disse love, idet dette valg følger af den bidragsberettigedes fremsættelse af sit krav ved den kompetente myndighed i den stat, på hvis område den bidragspligtige har sit sædvanlige opholdssted.

32 Denne mulighed forfølger formålet om at beskytte den bidragsberettigede som den svage part i forholdet til den bidragspligtige ved at give denne mulighed for de facto at foretage et lovvalg for sit krav. Under disse omstændigheder følger det ikke af Haagerprotokollens artikel 4, stk. 3, at virkningerne af dette valg – når sagen, hvori dette krav indgår, er blevet afsluttet ved en retskraftig afgørelse – skal udvides til en ny sag, der ikke anlægges af den bidragsberettigede, men af den bidragspligtige.

33 Hvad desuden angår bestemmelsen om fravigelse af reglen i Haagerprotokollens artikel 3 skal denne fortolkes strengt uden at gå ud over de tilfælde, der udtrykkeligt er nævnt.

34 Disse betragtninger bekræftes af den forklarende rapport til Haagerprotokollen udarbejdet af Andrea Bonomi (tekst som vedtaget på den 21. samling på Haagerkonferencen om International Privatret).

35 Således som Andrea Bonomi anførte i denne rapports punkt 67, kan en fravigelse af reglen om tilknytning til loven i den stat, hvor den bistandsberettigede har sit sædvandlige opholdssted, nemlig være begrundet, hvis den bidragsberettigede selv beslutter at indlede sag i den stat, på hvis område den bistandspligtige har sit opholdssted, mens den synes for vidtgående i tilfælde, hvor sagen er blevet anlagt på den bidragspligtiges initiativ, bl.a. ved en anmodning om omgørelse af en afgørelse om underholdspligt.

36 En sammenligning af denne artikel 4, stk. 3, med de af Haagerprotokollens bestemmelser, der giver parterne mulighed for at aftale, hvilken lov der skal anvendes på underholdspligten, dvs. denne protokols artikel 7 og 8, bekræfter ligeledes denne analyse.

37 Haagerprotokollens artikel 8 giver til enhver tid den bidragsberettigede og den bidragspligtige mulighed for at udpege en af de forskellige love, der er opregnet i stk. 1 i denne artikel 8, som den, der skal finde anvendelse på en underholdspligt. Den således udpegede lov finder ikke anvendelse med henblik på en bestemt sag, men på alle sager vedrørende denne pligt.

38 Idet lovvalget er vedvarende, har ophavsmændene til Haagerprotokollen underlagt anvendelsen af dennes artikel 8 visse betingelser for at mindske risikoen for negative virkninger, navnlig for den bidragsberettigede. Blandt disse betingelser skal der bl.a. henvises til den, der findes i artikel 8, stk. 3, hvorefter parter på 18 år eller derover kan foretage et sådant valg på grundlag af nævnte artikel. Artikel 8, stk. 5, fastsætter desuden, at medmindre parterne på tidspunktet for lovvalget var fuldt informeret om og klar over konsekvenserne af deres valg, finder den af parterne valgte lov ikke anvendelse, når anvendelsen af pågældende lov ville føre til klart uretfærdige eller urimelige konsekvenser for en af parterne.

39 Disse beskyttelsesbestemmelser er ikke at finde i forbindelse med Haagerprotokollens artikel 7, som ligeledes gør det muligt for parterne at foretage et lovvalg, men alene i forbindelse med en bestemt sag. Det foretagne lovvalg gælder derfor kun for denne sag og ikke for efterfølgende sager om samme underholdspligt, hvilket begrænser risikoen for negative virkninger af dette valg.

40 Fraværet af sådanne beskyttelsesbestemmelser i ordlyden af Haagerprotokollens artikel 4, stk. 3, støtter ligeledes den opfattelse, at denne bestemmelse kun finder anvendelse i en enkelt sag, nemlig den sag, som den bidragsberettigede har anlagt, på de betingelser, der udtrykkeligt er fastsat heri.

41 Såfremt det oprindelige lovvalg af domstolslandets lov, som foretages af den bidragsberettigede i medfør af Haagerprotokollens artikel 4, stk. 3, i denne henseende skulle medføre, at denne samme lov ligeledes finder anvendelse i en senere sag anlagt af den bidragspligtige ved den kompetente myndighed, hvor vedkommende har sit sædvanlige opholdssted, ville dette muliggøre – således som generaladvokaten har anført i punkt 48 i forslaget til afgørelse – en omgåelse af den minimumsaldersgrænse, der er fastsat i Haagerprotokollens artikel 8, stk. 3, og af de øvrige beskyttelsesbestemmelser i denne artikel 8.

42 Det må følgelig fastslås, at Haagerprotokollens artikel 4, stk. 3, udelukkende vedrører den situation, hvor den bidragsberettigede indirekte foretager et lovvalg af domstolslandets lov i forbindelse med en sag, som denne har anlagt ved en kompetent myndighed i den stat, på hvis område den bidragspligtige har sit sædvanlige opholdssted, og omfatter ikke en senere sag, der anlægges, efter at afgørelsen i den oprindelige sag har fået retskraft.

43 Denne konklusion ændres ikke af den omstændighed, som den portugisiske regering har påberåbt sig, at den senere sag kan være anlagt kort tid efter den første, og at det ville være paradoksalt, at indbyrdes sammenhængende krav, der vedrører en kort periode, hvor der ikke er sket nogen ændring af parternes sædvanlig opholdssted, skal prøves i forhold til forskellige retsordener.

44 Det skal i denne henseende fremhæves, at fastlæggelsen af den lov, der finder anvendelse, ikke kan afhænge af den dato, hvor en eventuel anden sag anlægges. En sådan fortolkning ville nemlig udgøre en tilsidesættelse af det formål om forudsigelighed, som Haagerprotokollen forfølger (jf. i denne retning dom af 7.6.2018, KP, C-83/17, EU:C:2018:408, præmis 41).

45 Som generaladvokaten har anført i punkt 42 og 64 i sit forslag til afgørelse, synes ulempen ved at anvende forskellige love i de efterfølgende sager mellem de samme parter at ligge i selve den lovvalgsordning, der er indført ved Haagerprotokollen.

46 Henset til ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at Haagerprotokollens artikel 4, stk. 3, skal fortolkes således, at det ikke følger af en situation som den i hovedsagen omhandlede, hvor det underholdsbidrag, der skal betales – på anmodning af den bidragsberettigede og i medfør af denne artikel 4, stk. 3, efter at domstolslandets lov er blevet udpeget i overensstemmelse med denne bestemmelse – er blevet fastsat ved en afgørelse, som har fået retskraft, at den nævnte lov finder anvendelse på en senere anmodning indgivet af den bidragspligtige ved den kompetente myndighed i den stat, hvor vedkommende har sit sædvanlige opholdssted, over for den bidragsberettigede med henblik på at nedsætte dette underholdsbidrag.

Det andet spørgsmål

47 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om Haagerprotokollens artikel 4, stk. 3, skal fortolkes således, at den bidragsberettigede har »indbragt sagen« i denne bestemmelses forstand, for den kompetente myndighed i den stat, på hvis område den bidragspligtige har sit sædvanlige opholdssted, når den bidragsberettigede giver møde under en sag, som den bidragspligtige har indbragt for denne myndighed, i den forstand, hvori dette udtryk anvendes i artikel 5 i forordning nr. 4/2009, ved at fremsætte indsigelse under sagen.

48 Således som det fremgår af analysen i forbindelse med besvarelsen af det første spørgsmål, udgør Haagerprotokollens artikel 4, stk. 3, en undtagelsesbestemmelse til den regel om primær tilknytning, der er nævnt i nærværende doms præmis 28, således at der ikke er anledning til at udvide bestemmelsens anvendelsesområde ud over de tilfælde, der udtrykkeligt er nævnt heri.

49 Denne bestemmelse finder kun anvendelse på to betingelser, nemlig at den myndighed, for hvilken sagen er indbragt, er myndigheden i den stat, på hvis område den bistandsberettigede har sit sædvanlige opholdssted, og at det er den bistandsberettigede, som indbringer sagen for denne myndighed, således at sagen skal være anlagt af sidstnævnte.

50 I det tilfælde, hvor en sag er anlagt af den bidragspligtige ved den myndighed i den stat, på hvis område den bidragspligtige har sit sædvanlige opholdssted, kan den bistandsberettigedes fremmøde ganske vist føre til denne myndigheds kompetence således som fastsat i artikel 5 i forordning nr. 4/2009.

51 Det kan dog ikke af denne accept af kompetence udledes, at den bistandsberettigede ligeledes har »indbragt« sagen for myndigheden i den stat, på hvis område den bidragspligtige har sit sædvanlige opholdssted som omhandlet i Haagerprotokollens artikel 4, stk. 3.

52 Denne fortolkning ville, som generaladvokaten har anført i punkt 72 i forslaget til afgørelse, føre til, at domstolslandets lov, som denne bestemmelse udpeger, ville finde anvendelse i alle sager ved en sådan myndighed, selv om det fremgår af besvarelsen af det første spørgsmål, at den mulighed, der er givet den bistandsberettigede i medfør af Haagerprotokollens artikel 4, stk. 3, til indirekte at vælge denne lov, kun gælder for sager, der anlægges på dennes eget initiativ.

53 Henset til ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål besvares med, at Haagerprotokollens artikel 4, stk. 3, skal fortolkes således, at den bidragsberettigede ikke har »indbragt sagen« i denne bestemmelses forstand for den kompetente myndighed i den stat, på hvis område den bidragspligtige har sit sædvanlige opholdssted, når den bidragsberettigede giver møde i den forstand, hvori dette udtryk anvendes i artikel 5 i forordning nr. 4/2009, ved at fremsætte indsigelse under en sag, som den bidragspligtige har indbragt for denne myndighed.

Sagsomkostninger

54 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Sjette Afdeling) for ret:

1) **Artikel 4, stk. 3, i Haagerprotokollen af 23. november 2007 om, hvilken lov der finder anvendelse på underholdspligt, godkendt på Det Europæiske Fællesskabs vegne ved Rådets afgørelse 2009/941/EF af 30. november 2009, skal fortolkes således, at det ikke følger af en situation som den i hovedsagen omhandlede, hvor det underholdsbidrag, der skal betales – på anmodning af den bidragsberettigede og i medfør af denne artikel 4, stk. 3, efter at domstolslandets lov er blevet udpeget i overensstemmelse med denne bestemmelse – er blevet fastsat ved en afgørelse, som har fået retskraft, at den nævnte lov finder anvendelse på en senere anmodning indgivet af den bidragspligtige ved den kompetente myndighed i den stat, hvor vedkommende har sit sædvanlige opholdssted, over for den bidragsberettigede med henblik på at nedsætte dette underholdsbidrag.**

2) **Artikel 4, stk. 3, i Haagerprotokollen af 23. november 2007 skal fortolkes således, at den bidragsberettigede ikke har »indbragt sagen« i denne bestemmelses forstand for den kompetente myndighed i den stat, på hvis område den bidragspligtige har sit sædvanlige opholdssted, når den bidragsberettigede giver møde i den forstand, hvori dette udtryk anvendes i artikel 5 i Rådets forordning nr. 4/2009 af 18. december 2008 om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og samarbejde vedrørende underholdspligt, ved at fremsætte indsigelse under en sag, som den bidragspligtige har indbragt for denne myndighed.**

Underskrifter